

**"וַיִּשֶׂם אֵשֶׁת עֶמְרָם יוֹכָבֵד בֵּת לִוִּי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלִוִּי בְּמִצְרַיִם
וַתֵּלֶד לְעֶמְרָם אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת מֹשֶׁה וְאֵת מִרְיָם אֲחֹתָם" (כו נט)**
בצעירותו שמע רבי זלמלא מוילנא מחכם אחד ביאור הפסוק הזה. לא
נזכר מי ילדה את יוכבד, ואמר אותו חכם מדרש ששם נאמר שקרו
לאשת לוי "אותה" וכן מובן הפסוק. {תולדות אדם}

"וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לְפָנֵי ה' " (כז ה)
למה משה רבנו לא דן אותם? יש שפירשו שמשה רבנו לא דן אותם
בגלל שחשש מהנגיעה שטענו בנות צלפחד שאביהן לא היה מעדת
השונאים של משה ולכן חשש משה בזה מקרוב הדעת ואילו היה דן
אותם היה כאילו נוטל שוחד דברים ועל כן ביקש מהקב"ה שידון אותם.
{רבנו בחיי}

**"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נּוּן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ
וְסִמְכָתָ אֹת יָדָךְ עָלָיו" (כז יח)**
רש"י: שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד.
שואל בעל השואל ומשיב: מה המעלה המיוחדת הזאת? שיוודע להחניף
לכל אחד ולדבר עימו כפי שרוצה לשמוע. הפתי כאשר רואה הוא בחברו
דבר שאינו כדרכו אזי מגנהו ומבזהו אבל המשכיל הנבון מנסה להבין את
הזולת ולחקור ולדרשו מדוע נהג כך לחפש זכות במעשיו אולי לפי טבעו
ניתן להבין אותו יותר טוב ורק אחרי התבוננות מעמיקה יוכל להוכיח את
חבירו על מעשהו לפי דרכו ולפי מהלך שכלו והבנתו ואז גם התוכחה
מתקבלת יותר זו כוונת התורה המציינת את מהלך המנהיג האמיתי היכול
להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. {טללי אורות}

דברי תורה לפרשת פנחס

הרב קליין שליט"א

סעודה א' – ליל שב"ק

א. כתוב בפסוק: "תחת אשר קנא לאלוקיו". הנה דרכו של חוטא להתלות במעשי אחרים לקבל אסמכתא: "גם הם עשו כן", "גם זה עשה כך"... ולכן נאמרו עשרת הדברות בלשון יחיד, כדי שכל אחד מישראל ירגיש שהתורה ניתנה רק לו לבד, ואל לו להביט במעשי אחרים. וכאשר פנחס עשה את המעשה הנועז, בודאי יכול היה, אילו רצה, להוריד את האחריות מעל כתפיו בנימוק שאם משה אהרן והזקנים אינם עושים דבר, למה לו להיות צדיק מהם? אף על פי כן לא חשב פנחס חשבונות וקנא לה' ועשה מה שעשה לשם שמים. ועל כן נאמר: "אשר קנא לאלוקיו" בלשון יחיד, כי באותה שעה דומה היה עליו שהוא יחידי בעולם שה' הוא אלוהיו וחובה עליו לקנא לכבודו גם כאשר משהו אחר לא קם למרות זאת.

סעודה ב' – יום שב"ק

ב. לגבי בנות צלפחד שביקשו חלק ונחלה בארץ ישראל כתוב בפסוק: "ויקרב משה את משפטן לפני ה'" יש לפרש על דרך הדרוש, דהנה זכות ונחלה בארץ תלויות בשמירת שבת כמאמר חז"ל: "כל השומר שבת כהלכתו נותנים לו נחלה בלי מצרים" ולפיכך, המחלל שבת מאבד זכותו ונחלתו. וחז"ל אמרו: כי מקושש זה צלפחד (שבת צ"ו) אם כן מה זכות היתה לבנותיו לטעון על נחלתו? והלא מחלל שבת מאבד נחלתו? אלא שמצד שני מצינו דיעה בתרגום יונתן (במדבר ט"ו) שהמקושש נתכוין לשם שמים ולפי זה אין לו איבוד נחלה. וזהו שאומר הפסוק: "ויקרב משה את משפטן לפני ה'" – והיינו שמשם רבנו הקריב את משפטן לפני ה' כי רק ה' היודע מחשבות, גלוי וידוע לפניו אם נתכוין צלפחד לשם שמים ואז זכאיות בנותיו לנחלה, או שלא ואינם זכאיות.

סעודה שלישית

כתוב בפסוק: "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם". הנה במורה הלכה בפני רבו ישנם ג' דיעות בגמ' (עירובין ס"ג.) מה עונשו? לדיעה אחת - ישכנו נחש. לדיעה שניה – ראוי שיורידוהו מגדולתו. ולדיעה שלישית – הולך לשאול בלא ולד. והנה פנחס שהרג את זמרי וכזבי בפני משה רבנו הוא הורה הלכה בפני רבו, ואם כן היה צריך פנחס לחכות לעונשים הנ"ל, אבל היות שזה היה חילול שבת והגמ' אומרת (שבועות ל'): במקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב, וממילא עשה פנחס כדין ועל זה הבטיחו הקב"ה שלושה דברים: א) כנגד הנחש שכתוב עליו "**איבה** אשית בין הנחש ובינך" ה' הבטיח לפנחס שיהיה לו "**שלום**". ב) כנגד זה שלא יהיה לו ילדים, הבטיחו הקב"ה "והיתה לו ולזרעו אחריו". ג) וכנגד ההורדה מגדולה, הבטיחו ה' "ברית כהונת עולם" שתמיד יהיה למעלה בגדולה. (קהלת יצחק)

פרשת פנחס

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני"י ולא כיליתי את בני"י בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום" [כה, י].

בפרשתינו מבואר השכר הגדול, ולעומתו העונש הנורא, עם ישראל נסחף אחרי מזימת בלעם וחטא עם בנות מואב, כתוצאה מכך הקב"ה הביא מגיפה על עם ישראל וכמעט שכיתה את כולם אלמלא פנחס בן אלעזר שעמד בפרץ, לקח רומח ודקר את זמרי בן סלו והמדיינית, ובשכר זה קיבל "ברית כהונת עולם", בעולם הזה - פנחס הוא אליהו הנביא שחי לעולם, ולעתיד לבוא - שכל הכהנים הגדולים יהיו מזרעו.

לעומת זאת המדיינים נענשו "צרור את המדיינים והיכיתם אותם כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר ניכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת צור אחותם", נהרגו כל הזכרים ורוב הנקבות.

והנה לכשנתבונן נראה כי השכר הגדול של פנחס לא על עצם מעשה ההריגה היה, אף שמעשה זה היה בחירוף נפש תוך סיכון עצמי גדול, וכן עונשם של המדיינים לא היה על עצם המעשה של הפקרת בנותיהם לזנות, עף שהוא מעשה חמור בפני עצמו.

פנחס קיבל את שכרו על כך "שלא כיליתי את בני"י בקנאתי", על כך שהציל את כל עם ישראל מכליה - זיכוי הרבים, ואילו המדיינים נענשו על "בנכליהם אשר ניכלו לכם על דבר פעור", על כך שהחטיאו את בני ישראל.

רואים מכאן עד כמה גדול כוחו של זיכוי הרבים, ולעומת זאת עד כמה חמור עונשו של הכשלת הרבים, בדורינו שנתרבו שונאי הדת ורודפי המסורת בבחינת "כל המיצר לישראל נעשה ראש", על כל אחד ואחד מוטלת החובה להיות "פנחס", שהרי גם פנחס היה יכול לומר וכי יכול אני לעצור את כל עמ"י מלחטוא, אך בכל זאת הוא עשה כל שביכולתו והקב"ה סייעו, וכך כל יחיד שיזכה את הרבים ויעשה את המוטל עליו הקב"ה יעזור ויסייעו.

פירש רש"י לפי שהיו השבטים מבזין אותו ואומרים הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אימו עגלים לעבודה זרה, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן.

ויש לדקדק לכאורה, כיון שכוונת השבטים היתה לבזותו, למה לא ביזוהו בבזיון גדול יותר, שהיה אבי אמו עובד ע"ז? גם יש לדקדק מה תיקן הכתוב שיחסו אחר אהרן, הא גם השבטים ידעו שהוא מזרע אהרן, רק ביזוהו מצד יחסו אמו, וגנות זו עדיין במקומה עומדת גם אחר שיחסו הכתוב לאהרן.

ויש לתרץ על פי מה דאיתא בספרי שכל מי שנתגדל במאכלות אסורות, קונה קנין רע בנפשו להיות אכזרי בטבעו, וזו היתה כוונת השבטים בדבר הבזיון, לומר שמה שהרג את זמרי לא היה מצד קנאתו קנאת ה' צבקות, רק שהיה מושרש בו מידת האכזריות, מצד מאכלות אסורות שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז, וזה גרם למה שהרג נשיא שבט מישראל מגודל אכזריותו המושרש בו.

ולזה בא הכתוב ויחסו אחר אהרן שהיה איש חסד, ומדה טובה בוודאי להכריעו לזכות להיות רחמני, וא"כ ודאי שהריגתו של זמרי לא היה אלא מצד קנאותו קנאת ה' צבקות לחוד.

[בקנאו את קנאתי בתוכם" [כה, יא]

רבי יצחק מיוורקי היה דורש: אף על פי שהיה פנחס כה עז וחרף, מקנא קנאת ה', בכל זאת נשאר "בתוכם" – מעורב עם כלל ישראל ואוהבם, ולא נבדל מהם..

"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום" [כה, יב]

ובמדרש: בדין הוא שיטול שכרו.

יש כלל ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא. אבל יש סוג אחד של שכר שכן מקבלים בעולם הזה, והוא "שכר מצוה - מצוה", כי על ידי שה' מזמן לו לעשות עוד מצוה כמו שעשה, ע"י זה יגדל שכרו יותר ויותר לעולם הבא.

אבל בענינו המצוה היתה שכל הבועל ארמית קנאים פוגעים בו, והרי על דבר כזה אי אפשר להגיד ש"שכר מצוה - מצוה", שה' יזכה אותו לעשות שוב כזאת מצוה. ולכן "בדין הוא שיטול שכרו".

"צורר את המדינים והכית אותם" [כה, יז]

קשה שהמדינים יכולים לטעון "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים", שהרי מי הכריח את ישראל להפתות אחריו, ומדוע איפוא נתחייבו המדינים כלייה?

אולם כלל זה נאמר בכל העבירות שבתורה, למעט עוון עבודה זרה, שהרי בהחטאים את הרבים בעבודה זרה, אין כוונתם לעקור רק את "דברי הרב", אלא את "הרב" עצמו ולהחליפו באל נכר. וממילא בעוון ע"ז אין מקום לטענת "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים", ולכן נתחייבו המדינים כלייה.

מדרש תנחומא: מכאן אמרו חז"ל הבא להורגך השכם להורגו, אתה מוצא במי שבא עמהם במידת הרחמים לסוף בא לידי ביזיון, מלחמות, וצרות, ומיהו? זה דוד. מי גרם לו? שבקש לעשות טובה עם מי שאמר הקב"ה לא תדרוש שלומם וטובתם, לכן כתוב "צורר את המדינים". ללמדנו; הסוטה ממצוות התורה אפילו למטרה נעלית - נוחל רק הפסדים!

מסופר על הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בהיותו רב ברוסיה התגורר בעירו יהודי שהיה מלשין לקג"ב על יהודי העיירה והיו היהודים סובלים ממנו צרות צרורות.

יום אחד חלה אותו מלשין ומת, טרם מותו השאיר מכתב לחברא קדישא, ובו כתב היות והוא מתחרט על מעשיו הרעים ומחפש כפרה על כל הכעס שגרם חפץ הוא שיקברוהו מחוץ לבית הקברות, ועוד שיקברוהו קבורת חמור בניוול וביזיון - ועי"כ יכופר לו עוונותיו.

הלכו החברא קדישא לרבי משה שהיה רב העיירה ושאלוהו כיצד לנהוג, ענה להם: ע"פ הדין - אדם אינו בעל הבית על גופו ומחמת כן אינו יכול לצוות מה יעשו עם גופו לאחר מותו, ולכן תנהגו כפי שההלכה מחייבת - ותקברוהו ככל יהודי שמת.

התפלאו ואמרו: הרי היהודי התחנן במכתבו שינהגו בו כן על מנת שתהא לו כפרה על עוונותיו, ומדוע לא נרחם עליו וננהג עימו כן?

השיב רבי משה: מתפקידינו לשמור ולקיים מה שאומרת ההלכה ולא מה שהוא אומר, ומתפקידי כרב בישראל לדאוג שאכן ההלכה תבוצע כהלכתה, ולכן אנחנו מחויבים לקבורו כדת וכדין, ולענין חטאיו ועוונותיו, בשמים כבר ידונו אותו על מעשיו הרעים ואכן כדבריו עשו החברא קדישא.

חלפו מספר ימים, והנה שוטרים מטעם השיטונות פשטו על בתיהם של אנשי החברא קדישא והכריחום לפתוח את הקבר של אותו מלשין, לאחר שהייה קצרה חזרו וסגרוהו.

לפליאת אנשי החברא קדישא השיבו שהם קבלו מכתב מאותו מלשין טרם מותו שבו כתב - שהיות והוא יודע שאנשי עירו שונאים אותו שהוא נאמן לשלטון והלשין עליהם, ודאי יקברונו בבזיון ולכן עליכם לבדוק אם אכן קברו אותי ככל בן ישראל או כקבורת חמור. וכדבריו עשינו, אך נוכחנו בטעותו.

הלכו אנשי הח"ק וסיפרו את הדברים הללו לפני הקהל הקדוש, וראו כולם את זכותו של רבי משה זצ"ל שדקדק בהלכה ללא סטיות ולא התחשבות ברגשות ודעות אחרות, ובזכות כך ניצלו כולם מעונש כבד.

"והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' כי בחטאו מת" [כז, ג]

על שום מה הדגישו בנות צלפחד "כי בחטאו מת"?

ברם, הלכה היא שהרוגי בית דין, נכסיהם ליורשים, ואילו הרוגי מלכות נכסיהם למלך. וכיון שלמשה רבינו היה דין מלך, הרי אם היה צלפחד "בעדת קורח", היה לו דין של הרוגי מלכות ונכסיו למלך, לכן הדגישו בנותיו "כי בחטאו מת" וממילא יש לו דין הרוגי בית דין ונכסיו שייכים ליורשיו.

ווארטים – פרפראות – מוסר

□ "רמזי הפרשה" □

בלק: ע"ש שבא ללוק את דמם של ישראל.

בן ציפור: ע"ש שעף כציפור כדי שיקללו את ישראל.

הנה עם יצא: "הנה" בגי' ס' (60) ששישים ריבוא יצאו ממצרים.

□ וַיֵּרָא בֶּלֶק בֶּן צְפוּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי □

מה ראה? מבאר ה"כלי יקר" שבלק ראה את מה שעשה ישראל – יעקב אבינו - לאמורי בכוח התפילה. כמו שאמר יעקב "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי" והתרגום מפרש "בצלותי ובבעותי". שבתפילתו הצליח לגבור על האמוריים. ע"כ אמר בלק אף אני אבוא עליהם באדם שכוחו בפיו.

□ פִּינְחָס בֶּן אֱלֵעָזָר בֶּן אֶהֱרָן הַכֹּהֵן □

מדוע יחסה התורה את פנחס לאהרן הכהן?

אלא כשהרג את זמרי היו השבטים מבזים אותו ואומרים: ראיתם את "בן פוטי" זה, שאבי אמו פיטם עגלים לעבודה זרה והוא הורג נשיא שבט בישראל, לפיכך יחסו הכתוב לאהרן. וטענת השבטים צריכה ביאור כי איזו שייכות יש למה שהיה נכדו של יתרו לכך שהרג נשיא שבט בישראל? ומבארים הספה"ק שהשבטים היו אומרים: קנאה זו של פנחס, אין היא קנאה קדושה, אלא מקורה בטומאת האלילים של סבו יתרו. משם קיבל את טבע הרציחה והכעס. לפיכך באה התורה ויחסה אותו לאהרן הכהן. לומר לך: פנחס הוא נכדו של אהרן הכהן – איש השלום, שאוהב שלום ורודף שלום, ואעפ"כ כך עשה. וזהו שאמר ה' הנני נותן לו את בריתי שלום, והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. ללמדנו שהקנאות האמיתית באה ממקום של חסד ורחמים.

□ לא אוכל לעבור את פי ה' לעשות קטנה או גדולה □

מפרש באופן נפלא רבי חיים אבולעפיא זצ"ל על פי ב' תירוצי התוס' דלעיל ניתן לפרש שקטנה או גדולה קאי על ב' סוגי הקללות "קטנה" - המילה "כלם", ו"גדולה" - שאומר את כל הקללה, אלא שאת תחילתה אומר בשעת זעמו. וע"כ אמר בלעם שלא יכול הוא לעבור את פי ה' לעשות קטנה או גדולה, היינו בין אם זו קללה קטנה ובין אם זו קללה גדולה.

□ "ורחמיו על כל מעשיו" □

היה אפיקורוס אחד שהיה תמיד מצער את רבי יהושע בן לוי בקושיות על התורה. יום אחד לקח ריב"ל תרנגול וקשר אותו בין רגלי המיטה כדי לעיין בו ולראות מתי הכרבות שלו תלבין. סבר ריב"ל שכשתגיע השעה הזו, יקלל את אותו אפיקורוס. כשהגיעה השעה הזו, נפלה עליו תרדמה, וחלפה לה השעה. אמר רבי יהושע: מסתבר שאין הקב"ה חפץ שאעשה כך, משום שכתוב "ורחמיו על כל מעשיו".

פרפראות לחכמה

פעמים כתוב "שעיר עזים" ופעמים כתוב שעיר לבד, וצריך להבין טעם הדבר, מבאר הגאון מווילנא (= הגר"א), שהרי הסכום של כל פרי החג הם שבעים כנגד שבעים אומות העולם, ואומר הגר"א ששעיר עזים ושעיר, אחד מרמז על עשו ואחד על ישמעאל, וממילא אנו מחלקים את שבעים הפרים לשנים, 35 כנגד אומות ישמעאל, ו 35 כנגד אומות עשו.

ועכשיו נתבונן באיזה ימים כתוב שעיר, ובאיזה ימים שעיר עזים, ביום ראשון, שני, רביעי, כתוב שעיר עזים, וביום שלישי, חמישי, שישי, שביעי, כתוב שעיר בלבד, ועכשו נצרף את הפרים של הימים שכתוב בהם שעיר עזים, $35 = 10 + 12 + 13$ וכשנצרף את הפרים של הימים שכתוב

בהם שער בלבד, $35 = 7 + 8 + 9 + 21$ וזהו הסיבה לימים שכתוב בהם שער עזים, או שער בלבד, משום סכום הפרים שמקריבים כנגדם.

בקרבת החג של סוכות כתוב בכל יום "ונסכה" מלבד ביום שני שכתוב "ונסכיהם" וכן ביום השישי כתוב "ונסכיה".

בכל יום כתוב "כמשפט" מלבד ביום שביעי שכתוב בו "כמשפטם" ואומרת הגמרא שאם נצרף את האותיות הנוספות בימים אלו, דהיינו מ' של ונסכיהם, ויוד של נסכיה, ומם של כמשפטם, יצא לנו תיבת "מים" רמז לניסוך המים שעושים בסוכות.

שאלה: ההלכה היא שחטאת שהיא קדשי קדשים נאכלין ליום ולילה, הבא היכי תמצי שחטאת נאכלת רק לילה אחד?
תשובה: הקרבנות של יום הכפורים, נאכלין רק בלילה של מוצאי

יוהכ"פ.

